

VIVEs Kommunetal, november 2018: Mange unge i yderområder tager en ungdomsuddannelse

Det går trægt med at realisere målsætningen om, at 90 % af alle unge skal have en ungdomsuddannelse. Men nogle kommuner er tættere på end andre, ikke mindst kommuner i udkanten af Danmark. Yderkommunerne høster dog ikke selv frugterne af deres succes. For de unge bliver ikke boende, men flytter i stort tal ind til de store byer.

Danmark har i mere end 20 år haft en national målsætning om, at 95 % af en ungdomsårgang skulle have en ungdomsuddannelse, inden de fyldte 40 år. I 2017 er målsætningen blevet ændret, så målet nu er, at 90 % skal have en ungdomsuddannelse, inden de fylder 25 år. Men på landsplan er det kun omkring 84 % af de 25-29-årige, der i dag har en ungdomsuddannelse – så uanset om målet er 90 eller 95 %, er der stadig et stykke vej til målet.

Andelen af unge med en ungdomsuddannelse varierer imidlertid meget på tværs af kommunerne. Der tegner sig et tydeligt billede af, at flere unge i yderkommunerne tager en ungdomsuddannelse, men sidenhen flytter fra hjemkommunen og sjældent vender til fødeegnen igen. Yderkommunerne høster dermed kun i begrænset omfang frugterne af deres succes med at leve op til de nationale målsætninger om ungdomsuddannelse.

De unges flyttemønstre kan tydeligt aflæses på de to danmarkskort på de næste sider. Begge kort viser, hvor mange af de 25-29-årige, der i 2016 havde gennemført eller var i gang med en ungdomsuddannelse, Den eneste forskel på de to kort er, at de 25-29-årige på det ene kort er fordelt efter, hvor de bor i dag, mens de på det andet kort er fordelt efter, hvor de boede, da de var 15 år.

Universitetsbyerne er magneter

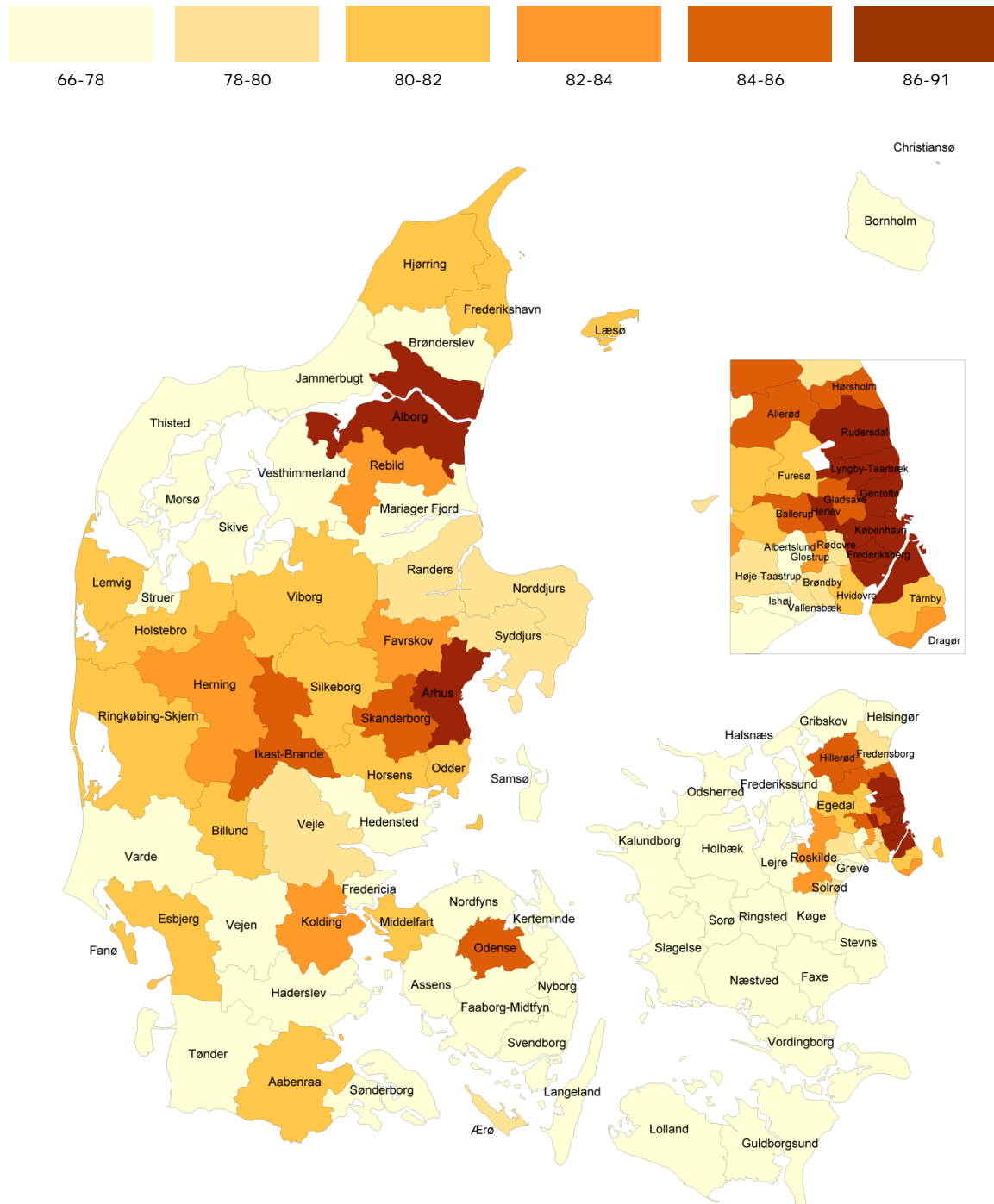
Kort 1 viser, at det især er i de store universitetskommuner Aalborg, Aarhus, Odense og København, at der bor mange 25-29-årige med en ungdomsuddannelse. Derudover har kommunerne nord for København samt et område i Midtjylland også relativt mange unge med en ungdomsuddannelse. Resten af kommunerne ligger 10-20 procentpoint fra den nationale målsætning om 90 %.

Billedet er et andet, når man ser på kort 2. Kortet viser, hvor de unge med ungdomsuddannelse boede, da de var 15 år. Udover unge med opvækst i kommunerne nord for København og Roskildeområdet er det især unge fra Syd-, Midt-, Vest- og Nordjylland samt kystkommunerne på Fyn, der tager en ungdomsuddannelse, hvorimod andelen af unge, der tager en ungdomsuddannelse, er lavere i universitetskommuner som København Aarhus, Aalborg og Odense. Samlet ligger de fire store universitetskommuner således relativt lavt, når vi ser på, hvor mange af deres egne "indfødte" folkeskoleelever der får en ungdomsuddannelse.

Forskningen viser, at de unges sociale og familiemæssige baggrund har stor betydning for, om de tager en ungdomsuddannelse. Kommer de unge fra et hjem, hvor forældrene har en videregående uddannelse, er der fx større sandsynlighed for, at de tager en ungdomsuddannelse. Dette er der ikke taget højde for i de to kort. Nogle af forskellene mellem kommunerne kan derfor hænge sammen med forskelle i kommunernes befolkningssammensætning. Under alle omstændigheder viser

kortene dog med tydelighed, at de store byer, og ikke mindst universitetsbyerne, virker som magneter på de unge i ungdomsårene.

Kort 1 Andel 25-29-årige med ungdomsuddannelse. Efter nuværende bopæl

Kilde: ECO Nøgletal og Danmarks Statistiks befolkningsuddannelsesregister (BUE).

Et kønsskævt Danmark

Mange faktorer har betydning for, om unge bliver boende i deres hjemkommune eller vælger at flytte væk. Det kan for eksempel være faktorer som uddannelses- og jobambitioner, transportmuligheder, jobmuligheder, uddannelsesinstitutioners beliggenhed, etablering af familie, kammeraternes flytte- og uddannelsesvalg og forestillingen om, at det er mere spændende at bo i en større by.

Den simple analyse af de to landkort siger ikke noget om, hvilken ungdomsuddannelse den unge tager. Her kan det for eksempel tænkes, at unge med en erhvervsfaglig uddannelse er mindre tilbøjelige til at flytte, fordi det er muligt at finde uddannelse og praktikplads i lokalområdet. Omvendt vil unge med en studentereksamen være mere tilbøjelige til at flytte væk fra kommuner uden videregående uddannelsesinstitutioner.

Væsentlig flere piger end drenge vælger at gå i gymnasiet, og derfor gælder en eventuel "eksport-effekt" fra land til by særligt for pigerne. Uddannelsesvalget kan således være med til at forstærke et kønsskævt Danmark, hvor der er overskud på unge mænd i kommuner uden videregående uddannelsesinstitutioner og overskud af piger i uddannelsesbyerne.

Kommunens indsats er vigtig

Kommunerne har ikke ansvar for at drive ungdomsuddannelser, men de har ansvar for via ungdomsuddannelsesvejledningen og folkeskolen at ruste eleverne til en ungdomsuddannelse. På den måde er kommunerne en vigtig aktør i ungdomsuddannelsespolitikken.

Det kræver mere dybdegående analyser at bestemme præcist, hvilke forklaringer der ligger bag forskellen på de to kort. Men uanset hvad forklaringerne er, er det vigtigt at være opmærksom på, at statistikker baseret på, hvor de unge bor, skjuler, at en række yderkommuner ser ud til at være ganske gode til at få de unge til at tage en ungdomsuddannelse. De høster blot ikke frugterne af indsatsen, da en stor del af de unge sidenhen flytter til kommuner, hvor der er videregående uddannelser, flere jobmuligheder, og hvor det er mere attraktivt at være ung.

Data og metode

Analysen er baseret på ECO Nøgletal og bygger på data om kommunernes udgifter, struktur, befolkningssammensætning og uddannelsesstatus fra Danmarks Statistik.

Find flere tal fra din kommune eller se demo-versionen af ECO Nøgletal på eco.vive.dk

Se for eksempel tabeller om de unges valg af ungdomsuddannelse:

- Tabel 6.18 Ungdomsuddannelsesandel ultimo 2016
- Tabel 6.21 Tilmelding til ungdomsuddannelserne marts 2018
- Graf 6.30 Ungdomsuddannelsesandel for 18-21-årige ultimo 2010-2016.

ECO Nøgletal leverer tabeller med nøgletal samt grafer med udviklinger på 19 forskellige udgiftsområder i den kommunale sektor. Hver kommune bliver sammenlignet med en gruppe af kommuner med tilsvarende rammebetingelser på det enkelte udgiftsområde.

I VIVEs kommunetal dykker vi med jævne mellemrum ned i udvalgte ECO Nøgletal. Du kan tilmelde dig VIVEs nyhedsbrev på vive.dk og blive orienteret om kommende udgaver af VIVEs kommunetal.

Kontakt: Kurt Houlberg, professor i kommunaløkonomi, VIVE: tlf. 31 57 66 84, kuho@vive.dk eller Christophe Kolodziejczyk, seniorforsker i VIVE, tlf. 31 58 79 82, ckol@vive.dk.